

Thunnissen Bouw Boskoop bv
De heer R. van Beijeren
Postbus 71
2100 AB Heemstede

Datum : 13 november 2015
Ons kenmerk : 1505H255/DBI/rap2.2
Betreft : aanvulling actualisering flora- en faunaonderzoek 2012, Simon Smitweg 7 te Leiderdorp

Geachte heer Van Beijeren,

Hierbij ontvangt u onze notitie naar aanleiding van het schrijven van de Omgevingsdienst West-Holland (kenmerk 2015042142, d.d. 5 november 2015).

Aangegeven is dat er nog onduidelijkheid is of een vleermuizenonderzoek is uitgevoerd. Door IDDS is in het verleden een aanvullend onderzoek uitgevoerd in verband met de mogelijke aanwezigheid van vleermuizen. De resultaten zijn beschreven in de rapportage met kenmerk: 1205E355, d.d. 19 juni 2012.

Daarnaast wordt gevraagd wat de effecten van de nieuwbouw en bouwwerkzaamheden op de geschiktheid van de groenstructuren als migratie- en foerageergebied zijn.

Op basis van de tekening is beoordeeld wat de effecten zijn. Na bestudering van de tekening van de nieuwe inrichting van het terrein staan niet alle bomen en beplantingen buiten het plangebied ingetekend. Derhalve is niet exact te beoordelen wat er weg gaat / is gegaan ten opzichte van de voormalige situatie.

De foeragerende vleermuizen bevonden zich vooral in de beplantingen buiten / in de rand van het plangebied. In het plangebied verdwijnt (of is inmiddels al verwijderd) beplanting aan de oostzijde van het gebied. Er staan daar nog wel bomen ingetekend. Ook komt daar een waterpartij, wat gunstig is voor de vleermuizen. De landschappelijke lijnen blijven intact, dus de vliegroutes blijven behouden, weliswaar in een iets andere vorm (met name de oostzijde).

Ten aanzien van het foerageergebied wordt het afwisselender wat eerder een positief dan een negatief effect heeft op de vleermuizen.

NOORDWIJK (hoofdkantoor)

's-Gravendijkseweg 37 | T 071 - 402 85 86
Postbus 126 | info@idds.nl
2200 AC Noordwijk | www.idds.nl

VEENENDAAL

T 0318 - 69 00 22

BREDA

T 076 - 548 66 20

HOOGVEEEN

T 0528 - 72 22 29

SEVENUM

T 077 - 467 05 86

1/1

**RAPPORT
betreffende het
flora- en faunaonderzoek
terrein Cardea
te Leiderdorp**

Datum : 19 juni 2012
Kenmerk : 1205 E355
Contactpersoon : dhr. C. Brouwer

Opdrachtgever : Cardea Jeugdzorg
: dhr. R. Vermeer
: Postbus 11109
: 2301 EC Leiden

© IDDS bv. Alle rechten voorbehouden.
Niets uit deze uitgave mag worden vermenigvuldigd,
opgeslagen in een geautomatiseerd bestand en/of openbaar
gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm,
elektronisch of anderszins zonder voorafgaande,
schriftelijke toestemming van de uitgever.

NOORDWIJK (hoofdkantoor)

's-Gravendijkseweg 37 | T 071 - 402 85 86
Postbus 126 | info@idds.nl
2200 AC Noordwijk | www.idds.nl

VEENENDAAL

T 0318 - 69 00 22

BREDA

T 076 - 548 66 20

HOOGVEEEN

T 0528 - 72 22 29

SEVENUM

T 077 - 467 05 86

INHOUDSOPGAVE

1. INLEIDING	4
1.1. AANLEIDING	4
1.2. PLANGEBIED EN TOEKOMSTIGE SITUATIE	4
2. WERKWIJZE	8
2.1. BRON- EN LITERATUURONDERZOEK.....	8
2.2. BIOTOOPTOETS	9
2.3. AANVULLEND ONDERZOEK.....	9
3. MOGELIJK VOORKOMENDE BESCHERMDE FLORA EN FAUNA	10
3.1. ECOLOGISCHE STRUCTUREN	10
3.2. BESCHERMDE GEBIEDEN.....	11
3.3. BESCHERMDE SOORTEN	12
3.4. CONFLICTEN MET DE FLORA- EN FAUNAWET (SCHADE AAN BESCHERMDE SOORTEN)	17
3.5. CONFLICTEN MET OVERIGE NATUURWETGEVING	17
4. CONCLUSIES EN AANBEVELINGEN	18
LITERATUUR.....	20

NOORDWIJK (hoofdkantoor)

's-Gravendijckseweg 37
Postbus 126
2200 AC Noordwijk

T 071 - 402 85 86
info@idds.nl
www.idds.nl

VEENENDAAL

T 0318 - 69 00 22

BREDA

T 076 - 548 66 20

HOOGVEEN

T 0528 - 72 22 29

SEVENUM

T 077 - 467 05 86

1. INLEIDING

1.1. AANLEIDING

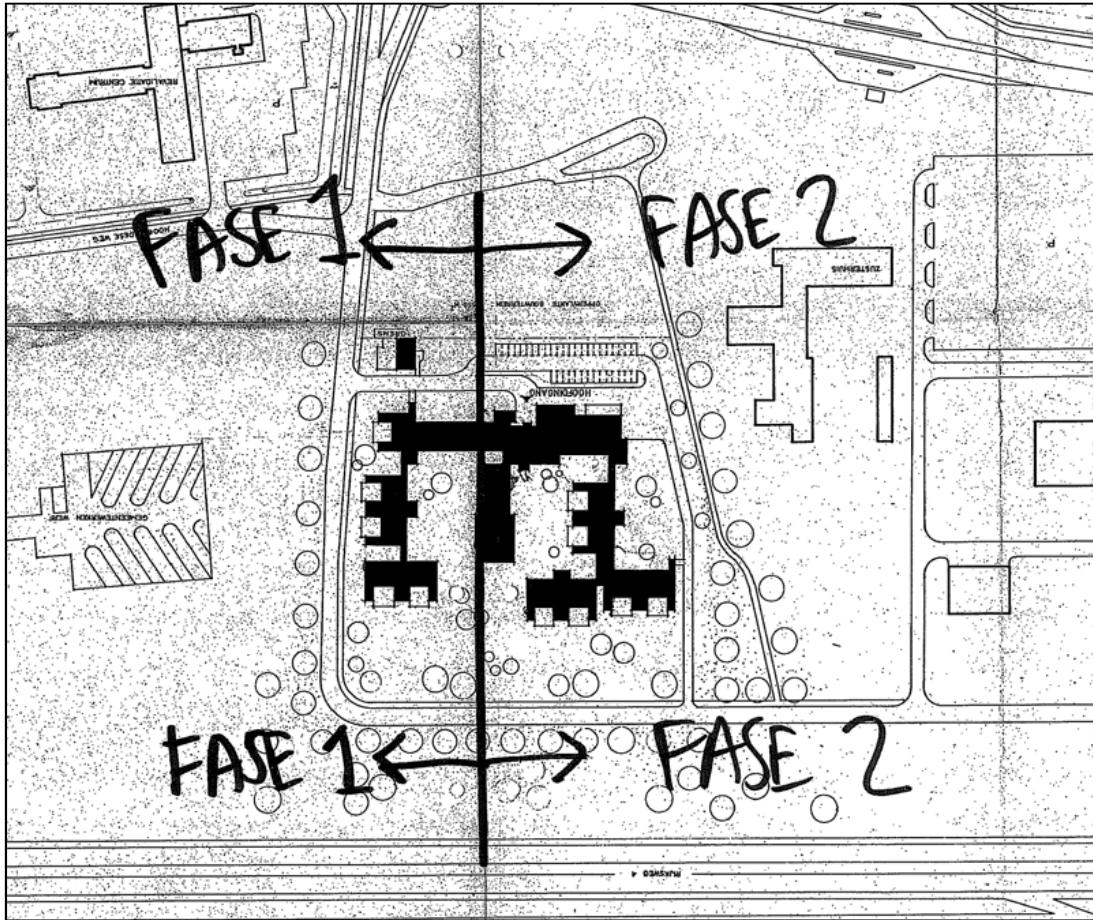
De opdrachtgever is voornemens om het plangebied Cardea te herontwikkelen. Omdat bij de realisatie van de toekomstige plannen werkzaamheden uitgevoerd gaan worden waarbij beschermde flora- en fauna mogelijk hinder of schade ondervinden, is in januari 2012 een quickscan flora- en faunawetonderzoek uitgevoerd. Uit de resultaten van het uitgevoerde flora- en faunaonderzoek is voortgekomen dat het plangebied mogelijk geschikt is voor gebouwbewonende soorten vleermuizen, met name de gewone dwergvleermuis. Naar aanleiding van deze resultaten heeft aanvullend onderzoek plaatsgevonden naar deze soortgroep. Deze rapportage beschrijft zowel de resultaten van het flora- en faunaonderzoek als die van het aanvullend onderzoek.

1.2. PLANGEBIED EN TOEKOMSTIGE SITUATIE

Het plangebied betreft het gebouwencomplex Cardea (jeugdzorg) met bijbehorende parkeerplaats, speelterrinen, plantsoenen en een smalle watergang in de oostzijde van het plangebied. Het plangebied bevindt zich in de bebouwde kom van Leiderdorp met direct ten zuiden ervan de A4. Ten noorden van het plangebied bevindt zich een stadspark. De opdrachtgever is voornemens om het plangebied te herontwikkelen, waarbij de bestaande bebouwing wordt gesloopt. De uitvoering van de werkzaamheden bestaan uit twee verschillende fasen, waarbij beide fasen grofweg 50% van het plangebied in beslag nemen. Het interval tussen de twee fasen bedraagt circa één jaar.

Ligging plangebied (rood omcirkeld) ten opzichte van de omgeving.

Ligging fasen 1 en 2 van de uit te voeren werkzaamheden in het plangebied.

1.4. BESCHERMINGSKADER

De bescherming van soorten en hun leefgebieden is geregeld in de Europese Vogelrichtlijn en Habitatrichtlijn en op nationaal niveau verankerd in de Flora- en faunawet en de vernieuwde Natuurbeschermingswet van 1998.

Natuurbeschermingswet

De Natuurbeschermingswet 1998, die op 1 oktober 2005 in werking is getreden, richt zich op de bescherming van daartoe aangewezen gebieden, het beheer en het voorkomen van bepaalde schadelijke handelingen. In deze gebieden, bestaande uit Vogel- en Habitatrichtlijngebieden en Beschermde Natuurmonumenten, staat instandhouding van soorten en systemen voorop.

Vogelrichtlijn

De Vogelrichtlijn (Richtlijn 79/409/EEG) richt zich op de bescherming van alle natuurlijk in het wild levende vogelsoorten en in het bijzonder van de leefgebieden van bedreigde en kwetsbare vogelsoorten. Er zijn 77 gebieden aangewezen als speciale beschermingszone. Deze gebieden maken onderdeel uit van Natura 2000, het Europese initiatief van een duurzaam ecologisch netwerk van natuurgebieden in Europa. De richtlijn stelt nadere regels voor de bescherming, het beheer en de regulering van vogelsoorten.

Habitatrichtlijn

De Habitatrichtlijn (Richtlijn 92/43/EEG) richt zich op de instandhouding van natuurlijke habitats en habitats van soorten en de bescherming van plant- en diersoorten, met uitzondering van vogels. In bijlage I van de Habitatrichtlijn worden speciale beschermingszones aangewezen voor kwetsbare, bedreigde of zeldzame habitattypen. Bijlage II van de Habitatrichtlijn vermeldt de kwetsbare, bedreigde of zeldzame dier- en plantensoorten die beschermd moeten worden door speciale beschermingszones aan te wijzen. Op dit moment staan in totaal 141 gebieden op de nominatie voor aanwijzing als Habitatrichtlijngebied.

Flora- en faunawet

De soortenbeschermingsaspecten uit de Habitat- en Vogelrichtlijn zijn geïmplementeerd in de Flora- en faunawet. De Flora- en faunawet (Stb. 1998,402) richt zich op de bescherming van planten- en diersoorten binnen en buiten de beschermde natuurgebieden. Uitgangspunt is het nee, tenzij beginsel. Alle inheemse zoogdieren (uitgezonderd bruine rat, zwarte rat en huismuis), alle inheemse vogelsoorten, alle amfibieën en reptielen, een aantal vissen, plantensoorten en andere diersoorten zijn bij Algemene Maatregel van Bestuur (AMvB) (Stb. 2000,523) beschermd.

In februari 2005 is de nieuwe AMvB in het Staatsblad gepubliceerd en daarmee in werking getreden. Hierin zijn onder andere een aantal algemene soorten opgenomen, die onder bepaalde voorwaarden, een vrijstelling hebben gekregen voor artikelen 8 tot en met 12. Vanaf dat moment wordt gewerkt met drie beschermingscategorieën:

- **algemene beschermde soorten (tabel 1):** voor de meeste activiteiten (bestendig beheer en onderhoud of bestendig gebruik of ruimtelijke ontwikkelingen) zijn deze vrijgesteld van een ontheffingsaanvraag. Voor andere activiteiten is wel een ontheffing nodig; deze wordt getoetst aan het criterium 'doet geen afbreuk aan gunstige staat van instandhouding van de soort' (zg. lichte toets).
- **overig beschermde soorten (tabel 2):** Voor de meeste activiteiten (bestendig beheer en onderhoud of bestendig gebruik of ruimtelijke ontwikkelingen) zijn deze soorten vrijgesteld voor een ontheffingsaanvraag, mits activiteiten worden uitgevoerd op basis van een goedgekeurde gedragscode. Voor andere activiteiten is wel een ontheffing nodig; deze wordt getoetst aan het criterium 'doet geen afbreuk aan gunstige staat van instandhouding van de soort' (zg. lichte toets). Geen gedragscode betekent geen vrijstelling voor deze categorie.

- **streng beschermde soorten (tabel 3):** Dit zijn alle soorten van de Europese Habitatrichtlijn (bijlage IV) van de Europese Vogelrichtlijn (bijlage 1) en de bij algemene maatregel van bestuur aangewezen inheemse dier- en plantsoorten. Negatieve effecten op streng beschermde soorten moeten door middel van compensatie teniet worden gedaan. Voor uitvoering van werkzaamheden die strijdig zijn met de Flora- en faunawet kan ontheffing worden aangevraagd (artikel 75, lid 5 & lid 6, sub C en artikel 2, derde lid van het Besluit vrijstelling beschermde plant- en diersoorten).

Vogels

De bescherming van vogels is gericht op de aan- of afwezigheid van broedgevallen. Verblijfplaatsen van vogels die hun verblijfplaats het hele jaar door gebruiken of elk jaar terugkeren naar hetzelfde nest, zijn jaarrond beschermd. Dit geldt voor een relatief klein aantal soorten. De meeste vogels maken elk broedseizoen een nieuw nest of zijn in staat om een nieuw nest te maken. Omdat voor deze soorten geldt dat deze het nest eenmalig gebruiken, vallen dergelijke nesten alleen tijdens het gebruik van vogels onder de bescherming van artikel 11 van de Flora- en faunawet. Voor deze soorten is geen ontheffing nodig, mits het nest is verlaten.

Voor het verstoren van broedende vogels kan geen ontheffing worden verkregen. Werkzaamheden mogen alleen worden uitgevoerd, wanneer geen in gebruik zijnde nesten aanwezig zijn. Rond in gebruik zijnde nesten geldt een rustzone waarbinnen geen werkzaamheden mogen worden uitgevoerd totdat de vogels hun nest vanzelf weer hebben verlaten, dat wil zeggen nadat het broedsel is afgerond of de jongen zijn groot gebracht.

De lijst met jaarrond beschermde soorten is in augustus 2009 aangepast. Op de volgende categorieën van de vaste nesten gelden de verbodsbepalingen van artikel 11 van de Flora- en faunawet het gehele seizoen:

1. Nesten die ook buiten het broedseizoen in gebruik zijn als vaste rust- en verblijfplaats.
2. Nesten van koloniebroeders die elk broedseizoen op dezelfde plaats broeden en die daarin zeer honkvast zijn of afhankelijk van bebouwing of biotoop.
3. Nesten van vogels, zijnde geen koloniebroeders, die elk broedseizoen op dezelfde plaats broeden en die daarin zeer honkvast zijn of afhankelijk van bebouwing.
4. Vogels die jaarlijks gebruik maken van hetzelfde nest en die zelf niet of nauwelijks in staat zijn om zelf een nest te bouwen.
5. Vogels die in deze categorie vallen zijn niet jaarrond beschermd, tenzij zwaarwegende feiten en ecologische omstandigheden dat rechtvaardigen. Het gaat hier weliswaar om nesten van vogels die regelmatig terugkeren naar de plaats waar deze soorten het jaar daarvoor hebben gebroed of in de directe omgeving daarvan, maar die wel over voldoende flexibiliteit beschikken om, als de broedplaats is verdwenen, zich elders te vestigen.

Rode Lijst soorten

Voor de soortengroepen planten, vogels, amfibieën en reptielen, zoogdieren, zoetwatervissen, dagvlinders, libellen, sprinkhanen, korstmossen en paddenstoelen zijn lijsten vastgesteld met daarop vermeld de met uitsterven bedreigde en kwetsbare soorten, de zogenaamde Rode Lijsten. Deze zijn per soortgroep gepubliceerd in de Staatscourant.

Echter, op dit moment heeft plaatsing op de Rode Lijst geen juridische beschermde status. Voor Rode Lijstsoorten geldt zodoende geen ontheffingsplicht, tenzij de Flora- en faunawet op de soort van toepassing is en zodoende de bescherming van de Flora- en faunawet geldt. In de uit te voeren werkzaamheden wordt met de algemeen geldende zorgplicht voor planten- en dieren -voor zover dat mag worden verwacht- rekening gehouden. Op iedere burger rust de zorgplicht om binnen vermogen deze soorten te beschermen en te behouden.

2. WERKWIJZE

Dit flora- en faunaonderzoek bestaat uit:

- bron- en literatuuronderzoek (2.1)
- biotooptoets (2.2)
- aanvullend onderzoek (2.3)

2.1. BRON- EN LITERATUURONDERZOEK

Het bron- en literatuuronderzoek omvat een literatuur- en kaartstudie naar de actuele waarden en betekenis van het plangebied. Hierbij zijn zowel de eigen waarden van het plangebied als ook de waarden van het plangebied voor de bredere omgeving beschouwd. Hierbij is onder andere gebruik gemaakt van flora en fauna-atlassen (verspreiding op basis van 5 bij 5 kilometerhokken) en ingevoerde waarnemingen op internetsites. Op basis van de bekende verspreiding in combinatie met de biotooptoets wordt beoordeeld in hoeverre het mogelijk is dat beschermde plant- en diersoorten voorkomen in het plangebied. Alle beschermde soorten, die mogelijk in het plangebied voorkomen, zijn in tabellen per soortgroep opgenomen (zie hoofdstuk 3). Een uitzondering hierop vormen de broedvogels. Hiervan zijn alleen de jaarrond beschermde soorten opgenomen plus de vogelsoorten waarvoor extra inventarisatie gewenst is (categorie 5 van de vaste nesten), waaronder kolonievogels en spechten.

Flora- en fauna-atlassen

- Atlas van de Nederlandse broedvogels (2002);
- Atlas van de Nederlandse vleermuizen (1997);
- De wespen en mieren van Nederland (2004);
- De amfibieën en reptielen van Nederland (2009);
- Een actualisatie van de verspreiding van de Nederlandse libellen (2008);
- Werkatlas zoogdieren in Zuid-Holland 2000-2008 (2008);

Jaarverslagen

- Waarnemingenverslag 2007 dagvlinders (De Vlinderstichting, 2007).

Internet

- www.waarneming.nl
- www.zoogdieratlas.nl (alleen de zwaarder beschermde soorten)
- www.ravon.nl

2.2. BIOTOOPTOETS

Tijdens de biotooptoets, uitgevoerd op 16 januari 2012, zijn de uitkomsten van het bron- en literatuuronderzoek in het veld gecontroleerd en getoetst. Het doel van de biotooptoets is om een inschatting te maken van de ecologische kwaliteiten van het plangebied. Beschermd en/of bijzondere soorten die tijdens de biotooptoets zijn aangetroffen zijn geregistreerd. Op het moment dat de biotooptoets is uitgevoerd zijn niet alle soorten zichtbaar actief. Diersoorten kunnen bijvoorbeeld alleen nachtactief zijn of in een bepaalde periode van het jaar afwezig zijn. Daarom zijn de eisen die soorten en soortengroepen aan hun leefomgeving stellen met betrekking tot vaste rust- en verblijfplaatsen, voedselgebieden en migratieroutes, vergeleken en getoetst met de situatie in het veld.

Voor planten geldt voor de meeste soorten dat deze alleen gedurende de bloeiperiode waarneembaar zijn. Om deze reden wordt voor planten voornamelijk gelet op de vegetatiestructuur en abiotische omstandigheden van de standplaats. Op die manier is ook het belang van het plangebied beoordeeld voor flora en fauna die mogelijk in het plangebied voorkomen, maar niet tijdens de biotooptoets zijn waargenomen. Gedurende de biotooptoets is de lijst welke tijdens het bron- en literatuuronderzoek is opgesteld, gecontroleerd en bijgewerkt.

2.3. AANVULLEND ONDERZOEK

De aanvullende veldbezoeken zijn uitgevoerd in de avond/nacht van 1 mei en de nacht/ochtend van 29 mei. De veldbezoeken zijn allen uitgevoerd onder gunstige weersomstandigheden (heldere avond/ochtend met weinig tot geen wind en geen neerslag). Tijdens het aanvullend onderzoek is gewerkt volgens het landelijk vastgestelde vleermuisprotocol (opgesteld door Gegevensautoriteit Natuur, Zoogdiervereniging en Netwerk Groene Bureau's, 2010). Gedurende de nachtbezoeken zijn vleermuizen met behulp van een bat-detector opgespoord. Op deze manier zijn in het plangebied de vaste rust- en verblijfplaatsen en van belang zijnde foerageergebieden en vliegroutes in kaart gebracht. Aan de hand van de resultaten van het aanvullend onderzoek is beoordeeld in hoeverre vleermuizen hinder en/of schade ondervinden van de geplande ingreep. Gedurende het aanvullend onderzoek zijn alleen de verblijfstypen kraam- en zomerverblijf onderzocht, plus de aanwezigheid van geschikt foerageergebied en vliegroute.

3. MOGELIJK VOORKOMENDE BESCHERMDE FLORA EN FAUNA

3.1. ECOLOGISCHE STRUCTUREN

Het plangebied betreft voor een groot deel bebouwing met spouwmuren en overwegend platte daken. Aan de randen van het plangebied bevindt zich plantsoen met bomen. Het betreft de boomsoorten abeel, zomereik, zwarte els en ruwe berk. De kruid- en struiklaag bestaan onder andere uit kornoelje spec. en klimop. Her en der zijn enkele solitaire bomen aanwezig en kleine plantvakken met bodembedekkers en uitheemse struwelen. Het overige deel bestaat uit gazon en verharding.

Gazon en beplanting.

Sloot.

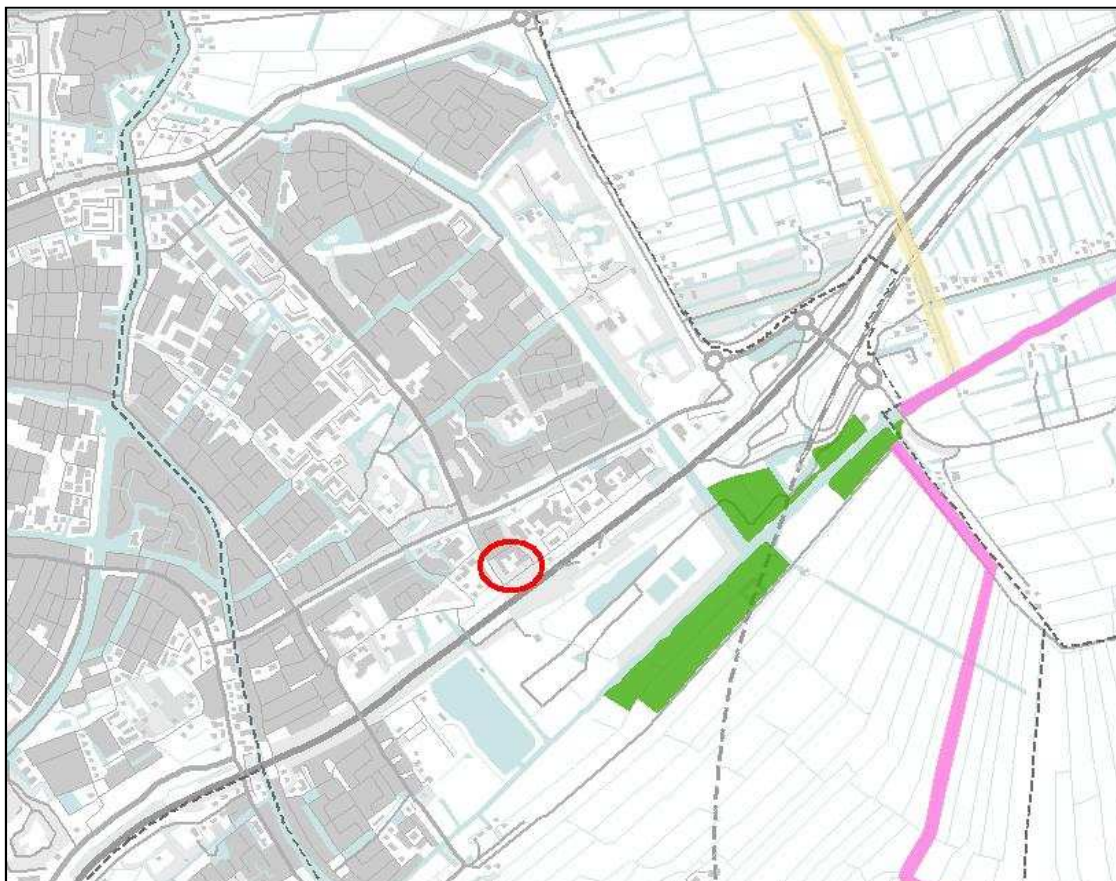
Plantsoen.

Voorzijde bebouwing.

3.2. BESCHERMDE GEBIEDEN

Het plangebied maakt geen onderdeel uit van beschermde gebieden in het kader van de Natuurbeschermingswet. Deze beschermde natuurgebieden ontbreken in de directe omgeving. Tevens maakt het plangebied geen onderdeel uit van de Ecologische Hoofdstructuur (EHS). In de directe omgeving van Leiderdorp bevinden zich wel EHS-gebieden, zoals ook in de onderstaande kaart te zien is.

Ligging plangebied (rood omcirkeld) ten opzichte van de EHS(groen en roze gekleurd).

3.3. BESCHERMDE SOORTEN

De combinatie van het bron- en literatuuronderzoek, de biotooptoets en het aanvullend onderzoek leidt tot de volgende tabellen van de soortgroepen grondgebonden zoogdieren, vleermuizen, vogels, vissen, amfibieën en vaatplanten. Uit de soortengroepen reptielen, insecten, slakken, kreeftachtigen en tweekleppigen zijn geen beschermde exemplaren aangetroffen of te verwachten, omdat de verspreiding van deze soorten zich niet in het plangebied en de directe omgeving bevindt en/of omdat in het plangebied en directe omgeving geen geschikt biotoop aanwezig is.

In de tabellen is per soortgroep voor iedere soort aangegeven of de soort bescherming geniet en waarop deze gebaseerd is. Bescherming op basis van de Flora- en faunawet staat in de kolom flora en fauna. Hierbij is aangegeven in welke tabel de soort is opgenomen. Hierbij is tevens aangegeven of de soort is aangemerkt als algemeen, overig of streng beschermde soort. Vermelding op de Rode Lijst is weergegeven in de kolom rode lijst. Bescherming op basis van de Habitat- of Vogelrichtlijn is weergegeven in de kolom habitat of vogel. In de tabel van de vogels is tevens een kolom opgenomen waarin de categorie staat vermeld van de vaste nesten.

De waarnemingen van soorten die zijn opgenomen in de tabellen hebben veelal betrekking op de gehele kilometerhokken waarin het plangebied zich bevindt. Dit betekent dat het plangebied niet altijd onderdeel is van het leefgebied van de in de tabel opgenomen soorten. Indien dit het geval is voor overig of streng beschermde soorten, wordt in de onderstaande tekst toegelicht waarom het niet aannemelijk is dat de betreffende soorten in het plangebied voorkomen en daarom geen schade ondervinden van de geplande ontwikkeling.

grondgebonden zoogdieren

SOORT	FLORA EN FAUNA	RODE LIJST	HABITAT	BRON	OPMERKING
bosmuis	1			2	
bosspitsmuis	1			2	
bunzing	1			2,3	
dwergspitsmuis	1			2	
egel	1			2	
haas	1			2	
hermelijn	1	x		2	
huisspitsmuis	1			2	
konijn	1			2	
mol	1			1,2	
noordse woelmuis	3	x	P,II,IV	2,4	omgeving
veldmuis	1			2	
vos	1			2	
waterspitsmuis	3	x		2,4	omgeving
wezel	1	x		2	
woelrat	1			2	

- 1 Biotooptoets 16 januari 2012
- 2 Werkatlas zoogdieren in Zuid-Holland 2000-2008 (2008)
- 3 www.waarneming.nl
- 4 www.zoogdieratlas.nl

Gedurende de biotooptoets zijn alleen enkele molshopen waargenomen. Andere zoogdieren of sporen van zoogdieren zijn niet gevonden. Op de inverteersite Waarneming.nl wordt de bunzing diverse keren als verkeersslachtoffer gemeld op de A4 ter hoogte van het plangebied. Het is daarom aannemelijk dat deze soort onder andere voorkomt in de aanwezige plantsoenen. Daarnaast vormen de plantsoenen waarschijnlijk het leefgebied van andere kleine soorten zoogdieren als egel, bosmuis en wezel. Voor de soorten huismuis en bruine rat vormt bebouwing wel geschikt leefgebied. Deze soorten worden niet beschermd krachtens de Flora- en faunawet.

Buiten soorten uit tabel 1 van de Flora- en faunawet wordt ook melding gemaakt van de streng beschermde soorten noordse woelmuis en waterspitsmuis. De noordse woelmuis komt in Nederland alleen voor op zeer natte locaties, die onbereikbaar zijn voor andere muizensoorten (vanwege concurrentiegevoeligheid). De waterspitsmuis is een soort van zeer uitgebreide oevervegetaties langs oppervlaktewateren. Geschikt biotoop ontbreekt voor beide soorten in het plangebied. De aanwezige watergang in de oostzijde van het plangebied vormt geen geschikt leefgebied.

vleermuizen

SOORT	FLORA EN FAUNA	RODE LIJST	HABITAT	BRON	TYPE BEWONING
gewone dwergvleermuis	3		IV	1,2	gebouwen
meervleermuis	3		II, IV	2	gebouwen
watervleermuis	3		IV	2	bomen

- 1 Biotootoets 16 januari 2012
 2 Werkatlas zoogdieren in Zuid-Holland 2000-2008 (2008)
 3 Aanvullende onderzoeken mei 2012

Afhankelijk van de soort maken vleermuizen gebruik van openingen in (oudere) gebouwen en bomen als vaste rust- en verblijfplaatsen (zie de bovenstaande tabel). In de aanwezige bomen ontbreken openingen in de vorm van holten en spleten. Aanwezigheid van verblijfplaatsen van boombewonende soorten is hiermee uit te sluiten. Gebouwbewonende soorten maken gebruik van tussenruimten als spouwmuren. De aanwezige bebouwing is opgebouwd uit spouwmuren die voor vleermuizen toegankelijk zijn via de stootvoegen of andere openingen. Plaatselijk zijn de gaten van enkele stootvoegen ook verruimd door beschadigingen. Daarnaast bevinden zich diverse beschadigingen vlak onder de daklijsten. Voor gebouwbewonende soorten zijn daarom meerdere mogelijkheden aanwezig om de spouwen te bereiken. Daarnaast is het voor vleermuizen mogelijk om onder de boeiboorden te kruipen. De vleermuizen maken dan gebruik van de tussenruimten tussen de boeiboorden en de muur.

Boeiboord met tussenruimte.

Toegangsmogelijkheden spouwen.

Resultaten aanvullend onderzoek

Gedurende het aanvullende onderzoek is op zowel 1 mei als 29 mei de gewone dwergvleermuis veelvuldig aangetroffen. De waarnemingen die zijn verricht hebben alleen betrekking op foeragerende en doortrekkende dieren. Gedurende de onderzoeken zijn geen waarnemingen gedaan die de aanwezigheid van verblijfplaatsen indiceren (bijvoorbeeld zwermende dieren). Buiten de gewone dwergvleermuis, is tweemaal een onbekende (grotere) doortrekkende vleermuis waargenomen. Door de korte waarnemingsduur was het niet mogelijk om deze twee individuen op soort te determineren.

Vleermuizen hebben verschillende typen verblijfplaatsen die gedurende verschillende perioden in het jaar worden gebruikt. Het gaat hierbij om kraamverblijf, zomerverblijf, paarverblijf en winterverblijf. Het vleermuisprotocol volgend zijn de twee aanvullende veldbezoeken uitgevoerd

in de voor de gewone dwergvleermuis indicatieve perioden voor het kraamverblijf en het zomerverblijf. De veldbezoeken hebben geen betrekking op de indicatieve periode voor de overige genoemde verblijftypen.

Naast vaste rust- en verblijfplaatsen zijn ook structureel van belang zijnde foerageergebieden en migratiezones beschermd. Uit de resultaten van het aanvullend onderzoek blijkt dat met name de houtige beplanting in de zuid- en oostzijde fungeert als foerageergebied voor de gewone dwergvleermuis. Met name tijdens het ochtendbezoek op 29 mei werden veel doortrekkende dieren opgemerkt. In totaal trokken 25-30 dieren vanuit het zuidoosten richting noordwest, het stedelijke gebied in. Vermoedelijk fungeren de populierenbeplantingen direct ten zuidoosten van Leiderdorp, in combinatie met de vele oppervlaktewateren in de omgeving een geschikt foerageergebied voor de dieren. Gezien de ligging van het plangebied in combinatie met de verrichte waarnemingen, kan worden aangenomen dat de aanwezige beplanting onderdeel vormt van het foerageergebied van de gewone dwergvleermuis en één van de belangrijkste doorvliegroutes vormt vanuit het buitengebied naar het urbane gebied en vice versa.

In het bovenstaande kaartje zijn de waarnemingen ingetekend, die zijn gedaan tijdens de uitvoer van de aanvullende veldbezoeken. Het gele vlak geeft aan waar het overgrote deel van de foeragerende vleermuizen zijn waargenomen. De rode pijlen geven een indicatie van de vliegroute van de dieren (dit geldt voor beide richtingen).

Het paarverblijf betreft in de regel kleine verblijfplaatsen, waarvandaan de mannelijke dieren hun baltsroep ten gehore brengen. Vanwege het feit dat het plangebied dienst doet als foerageergebied en relatief veel vleermuizen van het plangebied gebruik maken als vliegroute, is het niet ondenkbaar dat paarverblijven aanwezig kunnen zijn. Immers is hier een acceptabele

trefkans voor de mannelijke dieren om vrouwelijke dieren te ontmoeten en zich voort te planten. De kans op de aanwezigheid van winterverblijven zijn vermoedelijk geringer, vanwege het relatief ongunstige klimaat in de spouwen (de gebouwen worden 's nachts niet of gedeeltelijk verwarmd).

vogels

SOORT	FLORA EN FAUNA	RODE LIJST	VOGEL	BRON	CATEGORIE VASTE NESTEN
ooievaar	2			2	3
boomvalk	2	x		2	4
buizerd	2			2	4
sperwer	2			2	4
blauwe reiger	2			2	5
boerenzwaluw	2			2	5
ekster	2			1,2	5
groene specht	2	x		2	5
grote bonte specht	2	x	x	2	5
koolmees	2			1,2	5
oeverzwaluw	2			2	5
pimpelmees	2			1,2	5
spreeuw	2	x		2	5
torenvalk	2		x	2	5
zwarte kraai	2			2	5

1 Biotootoets 16 januari 2012

2 www.waarneming.nl

De bescherming van vogels is gericht op de aan- of afwezigheid van broedgevallen. De meeste vogels maken elk broedseizoen een nieuw nest of zijn in staat om een nieuw nest te maken. Omdat voor deze soorten geldt dat het nest eenmalig wordt gebruikt, vallen dergelijke nesten alleen tijdens het gebruik van vogels onder de bescherming van artikel 11 van de Flora- en faunawet. Voor deze soorten is geen ontheffing nodig, mits het nest is verlaten. In het plangebied komen diverse broedvogels voor, waaronder houtduif en merel. Voor deze soorten geldt het bovenstaande.

Verblijfplaatsen van vogels, die hun verblijfplaats het hele jaar door gebruiken of elk jaar terugkeren naar hetzelfde nest, zijn jaarrond beschermd. Deze soorten zijn onderverdeeld in de categorieën 1 tot en met 4 van de vaste nesten (zie ook hoofdstuk 1.4). gedurende de biotootoets zijn geen nesten aangetroffen met een jaarrond beschermd status. In de aanwezige bomen bevinden zich geen nesten van roofvogels, uilen of kolonievogels. Van de gebouwbroedende gierzwaluw en huismus zijn de nesten eveneens jaarrond beschermd. Voor beide soorten ontbreken geschikte nestmogelijkheden in de bebouwing in het plangebied in de vorm van gaten in de muur of losse dakpannen.

Voor de soorten genoemd in categorie 5 van de vaste nesten geldt dat deze alleen jaarrond zijn beschermd als de ecologische omstandigheden dit rechtvaardigen. Gedurende de biotootoets zijn twee nesten van de ekster aangetroffen (beplanting parkeerplaats en plantsoen zuidzijde). De ekster betreft een algemene soort in de regio. Nesten van de overig in de tabel genoemde soorten zijn niet waargenomen.

vissen en amfibieën

SOORT	FLORA EN FAUNA	RODE LIJST	HABITAT	BRON	OPMERKING
bittervoorn	3	x	II	4	
bruine kikker	1			2	
gewone pad	1			2	
kleine modderkruiper	2		II	4	
kleine watersalamander	1			2,3	
meerkikker	1			2	
middelste groene kikker	1			2	
rugstreppad	3	x	IV	2	

1 Biotootoets 16 januari 2012

2 De amfibieën en reptielen van Nederland (2009)

3 www.waarneming.nl

4 www.ravon.nl

De sloot in de oostzijde van het plangebied is te ondiep en te smal om een geschikt leefgebied te vormen voor in de tabel genoemde vissen. Daarnaast is de sloot geheel overschaduwd door de aanwezige bomen en is de bodem bedekt met bladafval. Om deze reden is de sloot ook ongeschikt om als voortplantingswater te dienen voor amfibieën. De aanwezige plantsoenen vormen mogelijk wel geschikt landhabitat voor algemene soorten amfibieën als gewone pad en bruine kikker. Voor de rugstreeppad ontbreekt geschikt biotoop in het plangebied. Deze soort is kenmerkend voor kale zandige terreinen met onbegroeide poelen.

ongewervelden

SOORT	FLORA EN FAUNA	RODE LIJST	HABITAT	BRON	OPMERKING
wijngaardslak	1			2	omgeving

1 Biotooptoets 16 januari 2012
2 www.waarneming.nl

In de directe omgeving van het plangebied wordt melding gemaakt van de wijngaardslak. Deze soort komt in de provincie hoofdzakelijk voor in de duinen, maar in lagere dichtheden ook in tuinen, parken en bossen buiten het duingebied. In het plangebied vormen alleen de aanwezige plantsoenen een geschikt leefgebied.

vaatplanten

SOORT	FLORA EN FAUNA	RODE LIJST	HABITAT	BRON	OPMERKING
zwanenbloem	1			2	omgeving

1 Biotooptoets 16 januari 2012
2 www.waarneming.nl

De vegetatie van het aanwezige gazon is zeer soortenarm vanwege het intensieve beheer. Hier groeit alleen straatgras en madeliefje. Bij de entree van het gebouw is de vegetatie lichtelijk verruigd en komen ook soorten voor als smalle weegbree, canadese fijnstraal en melkdistel. Op de grens met het plantsoen groeit onder andere fluitenkruid.

Gedurende de biotooptoets zijn geen beschermde plantensoorten waargenomen. De aanwezige sloot vormt geen geschikt leefgebied voor de zwanenbloem. Hierbij dient vermeld te worden dat de biotooptoets is uitgevoerd in een relatief ongunstige periode van het jaar, waarin de meeste plantensoorten niet zichtbaar aanwezig zijn. Gezien de ligging van het plangebied, de voedselrijke situatie en het intensieve beheer zijn geen beschermde plantensoorten te verwachten. Uitzondering hierop vormt de brede wespenorchis (tabel 1) die in het plantsoen voor kan komen.

3.4. CONFLICTEN MET DE FLORA- EN FAUNAWET (SCHADE AAN BESCHERMDE SOORTEN)

Het plangebied en directe omgeving vormen het leefgebied van enkele beschermde soorten. Onderstaand wordt per beschermingsniveau beschreven in hoeverre een conflict optreedt met de Flora- en faunawet.

Algemeen beschermde soorten (tabel 1)

SOORT(GROEP)	BETEKENIS PLANGEBIED	GEVOLGEN GEPLANDE ONTWIKKELING
Diverse zoogdieren	Voorkomen in plantsoenen	Geen.
Amfibieën	Landhabitat in plantsoenen	Geen.
Wijngaardslak	Mogelijk in plantsoenen	Geen.
Brede wespenorchis	Mogelijk in plantsoenen	Geen.

- Voor de meeste zoogdieren geldt dat deze de mogelijkheid hebben om te vluchten. Tijdens de uitvoer van de geplande ingreep is het wel mogelijk dat sommige dieren in hun holen worden verrast en sterven. Hetzelfde geldt min of meer ook voor amfibieën en de wijngaardslak, hoewel deze minder mobiel zijn. Al deze soorten zijn echter niet zeldzaam in de provincie en de gunstige staat van instandhouding zal op populatieniveau niet worden aangetast.
- Voor de brede wespenorchis geldt dat mogelijk een deel van de standplaatsen worden beschadigd of verwijderd als gevolg van de werkzaamheden. Deze soort is echter niet zeldzaam in de provincie en de gunstige staat van instandhouding zal op populatieniveau niet worden aangetast. Hierbij wordt opgemerkt dat de plantsoenen nauwelijks worden aangetast en in tact zullen blijven.

Overig beschermde soorten (tabel 2)

SOORT(GROEP)	BETEKENIS PLANGEBIED	GEVOLGEN GEPLANDE ONTWIKKELING
Broedvogels (niet-jaarrond beschermd)	Watergang, braakliggend terrein en populierenopstand.	Rekening houden met broedseizoen (zie hoofdstuk 4)

- Indien de werkzaamheden worden uitgevoerd gedurende het broedseizoen, worden mogelijk in gebruik zijnde nesten beschadigd of vernield.

Streng beschermde soorten (tabel 3)

SOORT(GROEP)	BETEKENIS PLANGEBIED	GEVOLGEN GEPLANDE ONTWIKKELING
Vleermuizen	Foerageergebied en vliegroute groenstructuren. Mogelijk kunnen paarverblijven aanwezig zijn in de bebouwing.	Zorgvuldig handelen (zie hoofdstuk 4)

- Indien paarverblijven aanwezig zijn van vleermuizen, worden deze verwijderd inclusief de eventueel verblijvende vleermuizen. De groenstructuren blijven omgewijzigd, hierdoor blijven de foerageergebieden en vliegroutes aanwezig.

3.5. CONFLICTEN MET OVERIGE NATUURWETGEVING

Vanwege de ligging van het plangebied en de aard van de geplande ontwikkeling, zijn significant negatieve effecten op de instandhoudingsdoelstellingen van de dichtstbijzijnde beschermde natuurgebieden niet te verwachten. Op de in de omgeving voorkomende Ecologische Hoofdstructuur zijn evenmin negatieve effecten te verwachten.

4. CONCLUSIES EN AANBEVELINGEN

In het plangebied zijn soorten aanwezig of te verwachten, die in de Flora- en faunawet zijn aangemerkt als beschermde soort en door de ingreep mogelijk hinder of schade ondervinden. Het gaat hierbij om de soortgroep gebouwbewonende vleermuizen. Daarnaast is extra aandacht vereist aan de soortgroep vogels. Onderstaand wordt dit per soortgroep toegelicht.

Algemeen beschermde soorten (tabel 1)

Voor soorten uit dit beschermingsniveau is geen ontheffing in het kader van de Flora- en faunawet nodig.

Acties zorgvuldig handelen:

- Er zijn geen aanvullende acties nodig om zorgvuldig te handelen. Op populatieniveau ondervinden deze soorten geen van belang zijnde schade, omdat deze soorten algemeen voorkomen in de directe omgeving.

Overig beschermde soorten (tabel 2)

Voor broedvogels geldt dat een ontheffing voor het verstoren van in gebruik zijnde nesten niet mogelijk is. Om deze reden dient rekening te worden gehouden met het broedseizoen.

Acties zorgvuldig handelen:

- Het verwijderen van beplanting dient te gebeuren buiten het broedseizoen voor vogels, ofwel buiten de periode maart-oktober (houtduif kan tot laat in het najaar tot broeden komen). Indien dit niet mogelijk is, dient vlak voor de uitvoer van de werkzaamheden een controle uitgevoerd te worden naar de aanwezigheid van in gebruik zijnde nesten door een ecooloog/ter zake kundige. In het geval in gebruik zijnde nesten aanwezig zijn, dienen deze gespaard te blijven tot het moment deze op natuurlijke wijze is verlaten. Hierbij wordt opgemerkt dat geen begroeiingen worden verwijderd.

Streng beschermde soorten (tabel 3)

Tijdens het aanvullend onderzoek is gebleken dat zomer- en kraamverblijven in het plangebied afwezig zijn. De aanwezige groenstructuren in en rondom het plangebied betreffen wel geschikt foerageergebied en een belangrijke vliegroute voor de gewone dwergvleermuis. Vanwege deze functies is het niet ondenkbaar dat paarverblijven in het plangebied voor kunnen komen. Aanvullend onderzoek naar verblijfplaatsen van vleermuizen heeft niet plaatsgevonden in de indicatieve periode (augustus-september) voor dit type verblijfplaats. Vanwege de aangegeven fasering van de werkzaamheden en het feit dat paarverblijven minder kwetsbaar zijn dan de overige verblijfstypen, wordt onderstaande voorgesteld: Omdat geen onderzoek is uitgevoerd naar het voorkomen van paarverblijven, is niet bekend hoeveel verblijfplaatsen (in het geval deze aanwezig zijn) precies gecompenseerd dienen te worden.

Mitigerende maatregelen voorafgaand aan de sloop fase 1

- Op de bebouwing van fase 2 worden tijdelijke vleermuiskasten opgehangen, om het eventuele tijdelijke verlies van verblijven in de bebouwing van fase 1 te compenseren. Hierbij worden 2 kasten aan de oostzijde opgehangen en 2 aan de zuidzijde in het gebied van fase 2. Dit zijn de locaties waar de meeste vleermuizen langs vliegen. De tijdelijke kasten kunnen op een later moment in het project weer worden hergebruikt na de sloop van de bebouwing in fase 2. Vleermuiskasten zijn onder andere te bestellen via de internetsite www.vivara.nl. Bij het ophangen van de vleermuiskasten dient een ecooloog aanwezig te zijn om de meest geschikte locaties aan te wijzen. Om de vleermuizen te laten wennen aan de nieuwe locaties, dienen de kasten ruim voor het ongeschikt maken van de spouwen te worden opgehangen.

- De spouwen in de bebouwing van fase 1 worden voor aanvang van de sloopwerkzaamheden en bij voorkeur voor de paarperiode ongeschikt gemaakt. Het ongeschikt maken van spouwen bestaat uit het ongeschikt maken van het microklimaat in deze ruimten. Dit kan bijvoorbeeld door het verwijderen van meerdere bakstenen in alle muren, waardoor tochtvorming in de spouwen ontstaat. De vleermuizen zullen dan vanzelf deze ruimte verlaten. Het ongeschikt maken van de spouwr ruimten dient op zijn minst een week voor de uitvoering van de werkzaamheden in gang gezet te zijn, eveneens onder begeleiding van een ecooloog.

Voor genoemde maatregelen (voorafgaand aan de sloop fase 1) staan gepland voor de maand juni 2012.

Compenserende maatregelen na de sloop fase 1

- Na de sloop is het van belang om verblijfmogelijkheden voor vleermuizen aan te brengen in de nieuwbouw. Dit kan op diverse manieren. Zo kunnen bijvoorbeeld de tijdelijke kasten worden gebruikt die zijn aangebracht in het gedeelte fase 2. Daarnaast kan ook tijdens de nieuwbouw invliegkasten worden aangebracht in de muren of kan een spouwr ruimte worden gecreëerd die voor een deel is geïsoleerd, maar tevens een luchtspouw bevat. Door het creëren van toegangsmogelijkheden (bijvoorbeeld open stootvoegen groter dan 1 cm). In de bijlage is een brochure gevoegd, waarin helder wordt beschreven hoe dergelijke verblijven kunnen worden aangebracht. In totaal dienen minimaal 5 verblijfplaatsen per fase te worden aangebracht aan de zijde van de foerageergebieden en vliegroutes. Van belang is dat de verblijfslocaties niet worden verlicht gedurende de nacht. Ook voor het bepalen van deze locaties dient een ecooloog bij betrokken te zijn.

Mitigerende maatregelen voorafgaand de sloop fase 2

- Voorafgaand aan de sloop van de bebouwing worden de aanwezige spouwen ongeschikt gemaakt als verblijfplaats voor vleermuizen. Zie hiervoor de omschrijving onder 'Mitigerende maatregelen voorafgaand aan de sloop fase 1'.

Compenserende maatregelen na de sloop fase 2

- Na de sloop is het van belang om verblijfmogelijkheden voor vleermuizen aan te brengen in de nieuwbouw. Dit kan zoals omschreven onder 'Compenserende maatregelen na de sloop fase 1'.

Mitigerende maatregelen ten aanzien van de functies foerageergebied en vliegroute

- Vleermuizen mijden in principe zoveel mogelijk nachtelijke verlichting. De gewone dwergvleermuis is een van de weinige soorten die de aanwezigheid van nachtelijke verlichting in beperkte mate wel kan tolereren. Om deze reden dient de toekomstige nachtelijke verlichting zo beperkt mogelijk aanwezig te zijn, met name aan de randen van het plangebied. Indien dit niet mogelijk is, kan ervoor worden gekozen om vleermuisvriendelijke verlichting aan te brengen. Uit recent onderzoek is gebleken dat vleermuizen het minst gevoelig zijn voor amberkleurig licht. Het is daarom sterk aan te bevelen om amberkleurige UV-vrije ledlampen te gebruiken. Een andere optie is om verlichting te gebruiken die wordt geactiveerd in het geval mensen aanwezig zijn door middel van bewegingssensoren.

LITERATUUR

Atlas van de Nederlandse broedvogels, Nederlandse Fauna 5, SOVON Vogelonderzoek Nederland, Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, KNNV Uitgeverij & European Invertebrate Survey-Nederland, Leiden, 2002.

Atlas van de Nederlandse vleermuizen, KNNV Uitgeverij, Utrecht, 1997

Atlas van de Nederlandse zoogdieren, Stichting Uitgeverij Koninklijke Nederlandse Natuurhistorische Vereniging, Utrecht, 1992

Bekendmaking lijsten beschermde inheemse soorten, nummer 201, 13 november 2001

Besluit aanwijzing dier- en plantensoorten Flora- en faunawet, Stb. 2000, 523

Besluit vrijstelling beschermde dier en plantensoorten, Stb. 2000-525, Stb. 2001,499

Besluit Rode lijsten flora en fauna, Stb. 11 november 2004, 218.

De actualisatie van de verspreiding van de Nederlandse libellen, Brachytron jaargang 11 (2), Nederlandse Vereniging voor Libellenstudie, Stichting EIS en De Vlinderstichting, augustus 2008.

De amfibieën en reptielen van Nederland, Nederlandse fauna 9, Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, European Invertebrate Survey-Nederland, Leiden, 2009.

De wespen en mieren van Nederland, Nederlandse Fauna 6. Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, KNNV Uitgeverij & European Invertebrate Survey-Nederland, Leiden, 2004.

Flora- en faunawet, wetnummer 402, staatsblad, 1998

Flora- en faunawet, wetnummer 656, staatsblad, 2001
Beschermde soorten: bijlage I en II van de Flora- en faunawet (Stb. 1998,402).

Habitatrichtlijn, (Richtlijn 92/43/EEG).

Natuurbeschermingswet, wijziging van de Natuurbeschermingswet 1998 in verband met Europees rechtelijke verplichtingen, Stb. 2005, 195.

Vogelrichtlijn (Richtlijn 79/409/EEG).

Waarnemingsverslag dagvlinders, libellen en sprinkhanen, EIS-Nederland, De Vlinderstichting en de Nederlandse Vereniging voor Libellenstudie, 2007.

Werkatlas zoogdieren in Zuid-Holland 2000-2008, Stichting Zoogdierenwerkgroep Zuid-Holland, Delft, 1 december 2008.

Internet

www.waarneming.nl
www.zoogdieratlas.nl
www.ravon.nl